De pers in de mediatransitie

01-11-2018 10:34

Ik ben een liefhebber van retro-pc's en sinds een herniaoperatie met name van draagbare retro-pc's. Toen ik onlangs dan ook een Kaypro op de veilingsite Catawiki zag, begon de geheugenmachine meteen te werken. Want daarmee konden verslaggevers en correspondenten, na de automatisering van het zetproces met mainframes en mini-computers, eindelijk voetbalwedstrijden, evenementen en persconferenties ter plekke verslaan.

Nu was de Kaypro met zijn 10 kilo een sjouwable, niet echt een draagbare computer. De Tandy Radio Shack 80 Model100 (TRS80-Model100) en de OlivettiM-10, exclusief een draagbaar modem, met hun 1,5 tot 2 kilo waren wel draagbaar. Deze schootcomputers werden vanaf 1983 in de krantenwereld met open armen ontvangen.

Iconische pc's

De twee super draagbare computers zijn ontworpen in 1982 door het Japanse bedrijf Kyocera. De TRS80-Model100 en de OlivettiM-10 waren zo groot als een A4tje. De TRS80-Model100 kwam in 1983 op de markt en werd redelijk verkocht in de VS. In Europa was het succes matig, totdat typemachinefabrikant Olivetti het design-model Olivetti M-10 lanceerde. Het chassis van deze schootcomputer zat onder het toetsenbord. De Olivetti M-10 heeft een beweegbaar 8-regelig scherm, bij de TRS80-Model100 is het scherm op het chassis gebouwd.

ESC
TAB
CTRL
SHIFT
CAPS LOCK
ENTER
SHIFT
GRPH
CODE
NUM

Boven: TRS 80-Model100 met extern modem (computer, modem en ©foto: Collectie Jak Boumans); onder Olivetti M-10 met modem (computer, modem en ©foto: Collectie Jak Boumans; het zgn. BH-modem is een schenking van Jan Halkes , oud-correspondent Portugal voor dagblad Trouw)

Kennismaking

Begin 1983 kwam ik in Londen een Amerikaan tegen die een TRS 80-Model100 had. Hij was een freelancer die een financieel systeem voor muziekgroepen had opgezet, waarin de schootcomputer een grote rol speelde. Terwijl David Bowie, de Rolling Stones en Supertramp hun publiek in Europa amuseerden, verwerkte een computer in Engeland de ingevoerde financiële gegevens rondom het concert. Nog voor het spektakel voorbij was, wisten de penningmeesters in de karavaan wat de avond netto zou opleveren. Zij konden tijdens het evenement de lokaal gemaakte onkosten invoeren, maar ook de kwartiermakers in de volgende stopplaatsen van de tournee konden vanaf hun locatie hun onkosten invoeren. Daarbij maakten zowel de mensen in de voorhoede als die in de karavaan gebruik van de TRS 80-Model100-machines.

In augustus van 1983 kocht ik mijn eigen Model100. Vanaf het najaar van 1983 verstuurde ik met deze schootcomputer vanuit mijn toenmalige standplaats Londen mijn kopij naar de redactie van de VNU nieuwsbrief Media-Info in Amsterdam. Daarbij gebruikte ik de Britse berichtendienst Telecom Gold, die later ook de Nederlandse PTT berichtendienst Memocom zou ondersteunen.

Krantenwereld

De krantenwereld omarmde zowel de TRS 80-Model100 als de Olivetti M-10. Bij de Telegraaf experimenteerde onder anderen redacteur gezondheid Gongrijp met een TRS80-Model100; zijn zoon, Rop Gongrijp, in 1993 medeoprichter van XS4ALL, leerde op deze computer al vroeg het gebruik van online. Bij de toenmalige divisie VNU Dagbladen heeft Henk Janssen ongeveer honderd Olivetti M-10's en diverse Tandy's ingericht en uitgeleverd aan correspondenten.

Voor het EK Voetbal in Frankrijk in 1984 werd in Nederland een project gestart waaraan PTT Telecom en een aantal voetbaljournalisten meededen. PTT was net intern aan het experimenteren met een elektronische berichtendienst, die later bekend zou worden onder de merknaam Memocom. De journalisten gebruikten TRS80-Model100 en Olivetti M-10 om hun verslagen via deze dienst naar hun redacties te sturen.

Diensten

Met deze draagbare computers kon men redelijk goedkoop commerciële informatiediensten opstarten. Zo begon VNU (London) in 1984 een dagelijkse nieuwsbrief IDB Online op Telecom Gold. Dat was de eerste dagelijkse elektronische nieuwsbrief in Europa. Deze dagelijkse editie werd vanaf 1985 in de VS gedistribueerd via Newsnet, een informatiedienst gebaseerd op dezelfde Westinghouse e-mail- en databanksoftware als Telecom Gold en Memocom.

Een Nederlandse uitgever verspreidde op Memocom zijn nieuwsbrief onder expats wereldwijd; voorheen werd die nieuwsbrief verspreid per fax. De redactie van de VNU-uitgave Telecommagazine in Amsterdam begon in 1987 met de nieuwsbrief Telecom Daily, naar het voorbeeld van IDB Online van de Britse VNU collega's. Telecom Daily werd echter na een jaar al weer opgeheven.

Met deze twee iconische pc's hebben verslaggevers en correspondenten hun eerste ervaring kunnen opdoen met rapportage ter plekke.

Jak Boumans is auteur van Toen digitale media nog nieuw waren – Pre-internet in de polder (1967-1997)

Jak Boumans